

Mobil Telefonlar ve Gazetecilik: Mobil Haber Üretimi ve Habere Mobilden Erişim

Bilge Narin¹,

¹ Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Ankara

narinbilge@gmail.com

Özet: Bu araştırma mobil teknolojiler ve gazetecilik pratikleri arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Bir elin büyüklüğünü geçmeyen mobil telefonlar, yalnızca haberin sunulduğu yeni bir mecra olarak karşımıza çıkmamakta; istihdamdan, etkileşimin yoğunluğuna, hızdan inandırıcılığa kadar gazeteciliğe dair çok sayıda dinamik üzerinde etkili olmaktadır. Çalışmada mobil haber üretiminin temel özellikleri, mobil teknolojilerin gazetecilik mesleğine getirdiği olumlu ve sorunlu alanlar ile haber tüketiminde mobil telefonların kullanım sıklığına ilişkin veriler sunulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Mobil, MoJo, Gazetecilik, Haber, Cep Telefonu

Abstract: This research focuses the relationship between mobile technologies and journalistic practices. Mobil phones are not only the new mediums which breaks news but also they have impacts on many dynamics of journalism practices like employment, the intensity of interaction, speed and credibility. The main features of mobile news production, positive and problematic areas of mobile technologies on the profession of journalism and mobile news reading habits are the the subjects of this research.

1. Giriş

Gündelik yaşam, insanların rutinlerinde gözlemleyebileceğimiz geniş bir yelpazedeki toplumsal pratiklerden oluşmaktadır. Bu pratikler iş, aile, toplumsallaşma, tüketim, sağlık, toplumsal hizmetler, güvenlik ve eğlence gibi alanları içermektedir. Mobil teknolojilerin hızla bu alanlara nüfuz ettiği düşünüldüğünde, insan etkinliklerinin neredeyse tümünde belirleyici olduğu söylenebilecektir. Bu kapsamda mobil teknolojilere vurgu yapan mobil ticaret (m-commerce), mobil öğrenme (m-learning), mobil devlet (m-government), mobil edebiyat (m-literatüre), mobil eğlence (m-entertainment), mobil blog (moblog) gibi bir dizi yeni sözcük türemekte ve türemeye devam etmektedir [1]. Bu çalışmada ise gündelik yaşam pratiklerinden olan haber yazma, haberi dolaşıma sokma ve haberi alımlama ile mobil teknolojiler arasındaki giderek artan bağa odaklanılmaktadır.

Teknoloji ve gazetecilik birbirine bağlı ve birbirini etkileyen bir ilişkiye sahiptir. Yeni bir teknolojik araç, gelişmiş bir kamera kadar uygun bir mobil uygulama da gazetecilerin iş yapış pratiklerinde etkili olabilmektedir.

Çalışmada mobil haber üretiminin temel dinamikleri, mobil teknolojilerin gazetecilik mesleğine getirdiği olumlu ve sorunlu alanlar ile haber tüketiminde mobil telefonların kullanım sıklığı ve alışkanlıklarının neler olduğuna ilişkin dünyadan ve Türkiye'den örnekler sunulacaktır.

Mobil teknolojiler yalnızca haber toplamayı hızlandırıp kolaylaştırmamakta, aynı zamanda paylaşılan içeriği de dönüştürmektedir. Ancak zaman sınırlılığı nedeniyle mobil haber içeriğin “ne”liği ya da cep telefonlarının haber içeriklerinde bir farklılaşma yaratıp yaratmadığı gibi mesaja odaklanan konular, araştırma kapsamına dahil edilememiştir. Benzer şekilde kullanıcı türevli içerik ve kitle kaynağın mobil teknolojilerle gazetecilik mesleğine nüfuz edişi de başkaca araştırmalarda incelenmek üzere araştırma kapsamına alınmamıştır. Bu araştırmada yalnızca profesyonel anlamda gazetecilik mesleğinde mobil teknolojilerin kullanımı ile haberin mobil teknolojilerden alınması üzerinde durulmuştur. Bir başka ifadeyle, araştırmanın konusu mobil teknolojilerin profesyonel gazetecilik mesleğinde yarattığı dönüşüm ile mobilden haber okuma pratikleridir.

Çalışmada belirli bir sistematik doğrultusunda ve alt başlıklar altında öncelikle dünyada ve Türkiye’de mobil telefonların kullanımına ilişkin istatistiksel veriler özetlenecek, ardından haber üretim aşaması ve haberin alınması süreçlerinde mobil teknolojilerin rolü ve işlevi mercek altına alınacaktır.

Mobil telefonlar hem habere erişim hem de haber toplama yazma pratiklerinde köklü dönüşümler yaratsa da alanda yapılan araştırmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu kapsamda çalışmanın mobil teknolojilerin haberin üretim ve alınması aşamalarında yarattığı dönüşümü sorgulayarak, alana katkıda bulunması umulmaktadır.

2. Dünyada ve Türkiye’de Mobil Telefonlar

Çevrimiçi olma hali, aklımıza önceleri masaüstü ya da dizüstü bilgisayarları, geniş ekran, fare ve klavye gibi ekipmanları getirirken; bugün ise büyük oranda cep telefonu imgesini hatırlatmaktadır. Çünkü mobil teknolojiler giderek daha yaygın ve satın alınabilir hale gelmektedir.

Dünya üzerindeki toplam telefon sayısı ilk kez 2001 yılında televizyon setleri sayısını aşmıştır [2]. Benzer şekilde, aynı yıl yapılan bir başka araştırmada, 100 ülkenin toprak hatlı sabit telefon hizmetlerinden daha çok mobil telefonlara sahip olduğu saptanmıştır. Mobil telefon teknolojilerinin bilgisayar teknolojilerine kıyasla, dijitalleştirilmiş enformasyon alanına daha az ayrıcalıklı konumdaki sınıfları bağlamada daha etkili olduğu görülmektedir [3].

2011 yılının Kasım ayında, dünya genelinde küresel cep telefonu bağlantıları 6 milyara ulaşmıştır. Akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla birlikte ise insanlar cep telefonları ile konuşmak ve yazmaktan daha fazlasını yapar hale gelmiştir. İsveçli cep telefonu üreticisi Ericsson, cep telefonlarında data trafiğinin ses trafiğini ilk kez Aralık 2009’da aştığını saptamıştır [4]. Bu veri, cep telefonlarının kişilerarası haberleşmenin ötesinde, yeni ve karmaşık işlevlerinin olduğuna dikkat çekmesi açısından çarpıcıdır.

Bir sonraki sayfada yer alan Tablo-1’de Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Almanya ve Hindistan’daki akıllı telefon kullanım oranları görülmektedir. “*” işareti ile belirtilen yıllar, tahmini rakamları içermektedir. Dünyanın farklı bölgelerinden seçilen örnek ülkelerin hepsinde, yıllar içinde akıllı telefon kullanıcı sayısının istikrarlı bir biçimde artmakta olduğu gözlenmektedir.

Tablo-1: Dünyada Akıllı Telefon Kullanım Oranları [5]

ABD	BİRLEŞİK KRALLIK		ALMANYA		HİNDİSTAN		
	Akıllı Telefon Kullanıcı Sayısı (Milyon)	Yıl	Akıllı Telefon Kullanıcı Sayısı (Milyon)	Yıl	Akıllı Telefon Kullanıcı Sayısı	Akıllı Telefon Kullanıcı Sayısı (Milyon)	
	62.9	2011	21.6	2011	21.3	2013	76
	92.8	2012	26.4	2012	31	2014	123.3
	122	2013	30.9	2013	37.4	2015 *	167.9
	143.9	2014 *	34.6	2014	41.1	2016 *	204.1
	165.3	2015 *	37.8	2015	45.6	2017 *	243.8
	184.2	2016 *	40.7	-	-	2018 *	279.2
	198.5	2017 *	43.4	-	-	2019 *	317.1

2015 yılı itibarıyla, Amerikalıların yaklaşık üçte ikisi akıllı telefon sahibidir ve yine Amerikan nüfusunun %19'u cep telefonundan çevrimiçi hizmetlere ve enformasyona ulaşmaktadır. Akıllı telefon sahiplik oranı yaşı genç, nispeten yüksek gelir ve eğitim düzeyliler arasında daha yüksektir [6].

Tablo-2'de Türkiye'de yıllara göre mobil telefon sahiplik oranına ilişkin veriler yer almaktadır. Öncelikle verilerin hem akıllı telefon, hem de diğer cep telefonlarına sahiplik oranlarını kapsadığının altı çizilmelidir.

Türkiye'de mobil telefon sahiplik ve internet kullanım alışkanlıkları incelendiğinde dünyadakiyle paralel olacak şekilde yıllar içinde artan bir grafik gözlenmektedir. Sabit telefon aboneliği ise yıllar içerisinde giderek

azalmaktadır. 2015 yılı ikinci çeyrekte, Haziran sonu itibarı ile %92,9 penetrasyon oranına karşılık gelen toplam 72.174.826 mobil abone bulunmaktadır.

Tablo-2: Türkiye'de Mobil Telefon, Mobil İnternet ve Sabit Telefon Kullanım Oranları [7]

Tarih	Mobil Telefon Abone Sayısı	3G Abonesi	Mobil Cep Telefonundan İnternet Abonesi	Mobil İnternet Kullanım Miktarı	Sabit Telefon Abone Sayısı
2014 yılı 1. çeyrek	70.115 .287	51.023 .960	24.902 .577	52.359 TByte	13.293 .288
2014 yılı 2. çeyrek	70.791 .075	53.385 .734	27.066 .363	61.913 TByte	13.010 .147
2014 yılı 3. çeyrek	71.908 .742	56.780 .787	29.826 .976	84.940 TByte	12.741 .947
2014 yılı 4. çeyrek	71.888 .416	58.329 .492	31.005 .915	96.544 TByte	12.528 .865
2015 yılı 1. çeyrek	72.040 .764	59.422 .663	32.391 .046	107.970 TByte	12.200 .495
2015 yılı 2. çeyrek	72.174 .826	61.076 .640	33.636 .811	126.027 TByte	11.937 .623

Yine tabloda mobil telefon aboneliği ile mobil İnternet kullanıcılığı arasında büyük bir uçurum gözlenmektedir. Bu durumun nedeni mobil İnternet hizmetlerinin, sabit internet hizmetlerine göre daha yüksek maliyetli olması ile açıklanabilecektir.

Türkiye'nin popüler gazetelerinden Posta'nın İnternet servisinde çalışan bir medya yöneticisi, mobilden internete erişimin görece yüksek maliyetli oluşunun İnternette haber alma üzerindeki etkisini şu sözlerle değerlendirmiştir:

"Mobil kullarımdaki artışı istatistiklerden görüyoruz, takip ediyoruz. Wireless'ın olduğu yerde mobil çok kullanılıyor. Ama yolda mobil o kadar kullanılmıyor. Video izlenmiyor mesela. Çünkü paketinden gidiyor. Yolda mobilden bakıp bir video

görüyor. Hoşuna gidiyor. Gelip masaüstündeki bilgisayardan okuyor. Bu kullanıcı için bir şekilde şey oluyor: At fav'a bekle!" [8]

"At fav'a bekle" ifadesi sosyal medya jargonunda yaygınlıkla kullanılmaktadır. Önemli görülen bir enformasyonun, gelecekte değerlendirilebileceği düşüncesiyle işaretlenerek, kişisel olarak arşivlenmesi anlamına gelmektedir. Bu örnekte de, akıllı telefonunun İnternet paketini harcamak istemeyen kullanıcılar, daha sonra izlemek istedikleri görüntüleri türlü yollarla (ekran görüntüsü almak ya da favorilere eklemek gibi) kaydederek, kişisel arşivlerini oluşturmaktadır. Gelecekte, maliyetlerin düşmesi ile birlikte, mobilden internete erişim oranlarının yükselmesi beklenmektedir.

3. Gazetecilik ve Mobilleşme

Başlangıçta yalnızca kişilerarası iletişim aracı olarak tasarlanan mobil teknolojilerin gündelik yaşamı büyük ölçüde kuşattığı, hemen hemen tüm pratiklerimize dahil olduğu bir dönem yaşanmaktadır. Mobil teknolojiler, yalnızca içeriğin izleyiciye ulaştırılmasını sağlayan yeni kanallar değil, bizzatı haber üretme aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yüksek çözünürlüklü ses ve görüntü kaydetme; foto depolama, GPS ile ya da meta-data koordinatlar ile konum bildirme, kaynaklarla ya da medya organizasyonları ile iletişim kurma [9], 3G ya da daha büyük ağ bağlantısı, kablosuz ağ bağlantısının yaygınlaşması ve internet erişiminin kolaylaşması [10] ile mobil telefonlar haber toplama ve yaymada giderek daha kullanışlı, "medya-zengin" araçlara dönüşmektedir. Bu kapsamda mobil teknolojiler, kendine özgü gazetecilik tanımı ile sektöre dinamizm getirmiştir.

4. Profesyonelleşen Mobil Haber Üretimi: MoJolar

MoJo sözcüğü dünyada pek çok anlama gelmektedir. Popüler kültürdeki anlamı seks içgüdüdür. Gücü ve büyüğü ima eden bir sözcüktür. Habercilik açısından değerlendirildiğinde ise, İnternetten haber sunumunda güçlü değişiklere işaret etmektedir. Mobil gazetecilik, kimi kaynaklarda gazetecilik için telgraftan sonra ikinci dönem noktası kabul edilmektedir. Araçsal evrim şöyle gerçekleşmiştir: uzun mesafe telefon, uydu telefon, Afganistan ve Irak'ta kullanılan elektronik taşınabilir haber kitleri ve cep telefonları [11]. Günümüzde, yalnızca bir akıllı telefon aracılığı ile haberlerin toplanıp, düzenlenip, dolaşıma sokulabildiği bir teknolojiye sahip olduğumuz söylenebilecektir.

Sözcük gazetecilik alanında ilk kez Amerika'daki Gannett gazetesi çalışanları tarafından 2005 yılında kullanılmıştır. MoJo, Florida Fort Myers'ta gazetecilerin haberleri toplayıp yaydıkları yeni yolları anlatan The News Press adlı bir projenin kod adıdır. Amaç yalnızca muhabirin değil, izleyicinin de sesi olarak; muhit/semtdaklı alanlardan haber sitesine haber aktarımını sağlamaktır [12].

Günümüzde mobil teknolojilere entegre olmamış büyük medya kuruluşları neredeyse bulunmamaktadır [13]. Yalnızca sosyal medya kanallarını kullanarak mobil gazetecilik faaliyetlerini sürdüren gazeteciler olduğu gibi, geleneksel medya kuruluşları da içerik oluşturma ve yayma amacıyla yoğun biçimde mobil teknolojileri kullanmaktadır.

4.1. Mobil Gazeteciliğin Getirdiği Olanaklar:

Bir yazara göre mobil gazetecilik, en basit haliyle "İsviçre çakısı" ile örneklendirilerek tanımlanabilir [14]. İsviçre çakısı küçük olmakla birlikte, tirbuşon, tornavida, makas ve testere gibi çok sayıda aletin işlevini

yerine getiren bir alettir. Akıllı telefonlar da haberi oluşturmak ve yaymak için gerekli tüm fonksiyonlara sahiptir.

Zimbabve'de çalışan ana damar basılı gazete çalışanlarının günlük rutinlerine ve iş yapış pratiklerine cep telefonlarının yayılımını etnografik örnek olay olarak inceleyen bir makalede, mobil telefonların geleneksel haber yapım pratiklerini de yeniden belirlediği belirtilmektedir. İş ve özel yaşam sınırlarının cep telefonları nedeniyle giderek ortadan kalktığı sonucuna varılan araştırmada, gazetecilerin daha önce cep telefonsuz nasıl iş gördüklerini sorgular hale geldiklerine işaret edilmektedir [15].

İşte mobil teknolojiler, bir takım olumlu özelliklere sahip oldukları için gazetecilerin günlük iş rutinlerine bu derece eklenilebilmiştir. Bu özellikler şöyle sıralanabilir:

- Mobil teknolojileri öğrenmek kolaydır. Tarih gazetecilerin, yeni teknolojileri haber toplamada yaygın biçimde kullanmaları için aygıtın rahat/kolay kullanılabilir olması, hikaye anlatma sürecini geliştirerek haber toplama hızlandırmasına bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Eğer kullanım zor ve karmaşıkta, gazeteciler teknolojiyi reddetmektedir çünkü gazetecilerin karmaşık teknolojilere ayıracak zamanları yoktur. Cep telefonlarını ise habercilik alanında kullanmak son derece kolaydır. Cep telefonu ile yayın yapmak, yarım günden bile az bir sürede öğrenilebilmektedir. Ses ve videoyu edit edecek mobil uygulamalara kolayca alışmak mümkündür [16].

- Habere nasıl ulaşıldığı öyküsü rahatlıkla verilebilmektedir.

- Canlı ve alandan yayında artış / Anındalık Amerika'nın Bağımsızlık Bildirisi, 4 Temmuz 1776'da yayımlandıktan ancak 48 gün sonra, 21 Ağustos'ta İngiltere'de haber olabilmıştır. 2011 yılında Japonya'da meydana gelen deprem ile 2011 Londra ayaklanmaları ise meydana gelişlerinden

sanayeler sonra Twitter ve Facebook'ta duyurulmuştur.

- Etkileşim kapasitesi

- Büyük ve pahalı ekipmanlara göre kolay taşınabilirlik

- Yer bazlı mobil aygıtların daha özel /spesifik izleyici kitlelerine ulaşabilmesi

- Credibilite/İnandırıcılık

Amerikalı gazeteci Jeff Jarvis, yeni medya ortamında gazetecinin görevinin objektif olmaktansa şeffaf olmak olduğunu şu sözlerle vurgulamıştır: "Bizim görevimiz gerçeği sunmaktır. Neyin doğru olduğuna ise izleyici kendi karar verir". Bu kapsamda mobil teknolojiler olayları yalnızca duymak değil, görmek isteyen çağa son derece uygundur [17].

- Kamera karşısında rahatlık ve doğallık

Bazı insanlar profesyonel bir kamera ekipmanı karşısında kendilerini daha rahatsız hissederken, cep telefonunun görece amatör hali habere konu olan kişileri rahatlatmaktadır.

- Kamera kullanımının yasaklandığı yerlerde dikkat çekmeden görüntü alabilme

- Daha az istihdam

Piyasa dinamikleri açısından değerlendirildiğinde 'olumlu' olarak nitelenebilecek bir özellik ise, mobil teknolojiler sayesinde gazetecinin birçok işi aynı anda yapabilmesidir. 'Bir adam gazeteciliği' (one man band journalism) olarak tanımlanan; kendi haberini yazan, görselini çeken, edit eden ve yayınlayan gazetecilerde artış görülmektedir [18].

- Zamandan tasarruf

Gazetecinin haberini oluşturup, dolaşıma sokması için haber odasına geri dönmeye ihtiyacı yoktur.

4.2. Mobil Gazetecilikten Kaynaklanan Sorun Alanları:

Her teknolojinin tahakküm ve özgürleşim ihtimallerini bir arada taşıdığı düşünüldüğünde [19], mobil teknolojilerin de gazetecilik alanına olan katkılarının yanı sıra, sorun alanları da doğurduğu söylenebilecektir. Mobil teknolojiler bu

kapsamda değerlendirildiğinde, saptanan olumsuz nitelikler ve problematik alanlar şöyle sıralanabilir:

- Kötü Görüntü ve Ses Kalitesi

Kötü görüntü ve ses kalitesi bir sorun olmakla birlikte; özellikle son dakika haberlerinde, kazalarda ve doğal afetlerde izleyiciler görüntü ve ses kalitesini çok fazla önemsememektedir [20]. Ayrıca mobil cihazlara led ışıklar ve mikrofonlar bağlanarak ya da monopod ve tripodlar aracılığıyla görüntü kalitesi artırılabilir.

CBC'nin teknik denetçisi Daniel Morin, niteliğin gerekirse hız için kurban edilebileceğini söyleyerek, önce ham görüntülerin olduğu gibi yayınlanabileceğini, sonra temiz versiyonların dolaşıma sokulabileceğini belirtmektedir [21].

- Pil / batarya ömrü

Taşınabilir güç kaynakları ile bu sorun giderilmeye çalışılsa da, özellikle basın toplantısı gibi uzun süren etkinliklerin kayıt altına alınmasında sorunlar yaşanabilmektedir.

- Cep telefonunda haber yazmanın kolay olmayışı

Bu sorunu gidermek adına harici klavye ya da katlanabilir klavyeler yardımcı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca sesi yazıya dönüştüren "Dragon Dictation" gibi uygulamalar, en azından İngilizce haber yazımında bu sorunu ortadan büyük ölçüde kaldırmaktadır.

- Gizli çekimlerin yaygınlaşması ve mahremiyet sorunu

Enformasyon çağının yurttaşları haber gibi enformasyon türlerine ulaşabilmenin yanı sıra, enformasyonları kendileri üretip yayma şansına da sahiptir. Ancak bu durum gizli çekimlerin yaygınlaşması ve mahremiyet sorununu da beraberinde getirmektedir. Bu tür etik ihlaller yalnızca yurttaş gazetecilerinin içeriklerinde değil, profesyonel gazetecilerin haber üretimlerinde de yaygınlaşmaktadır.

5. Haber İçin Mobil Uygulama Örnekleri

Mobil teknolojilerin gazeteciliğe eklenmesi süreci, bu alana ait yeni uygulamaların çeşitlenerek türemesine neden olmaktadır. Kısa mesaja ses, video ya da resim yüklemeye olanak sağlayan MMS, başlı başına gazetecilik faaliyetleri için önemli bir teknoloji olsa da gerek yurttaş gazetecileri ve serbest gazeteciler, gerekse profesyonel gazeteciler için çok sayıda mobil uygulama bulunmaktadır.

Bir akıllı telefonla yazı yazılabilmekte (Evernote), fotoğraf çekilebilmekte, video ve ses kaydedilebilmekte, ses yazıya dönüştürülebilmekte (Dragon Dictation), haberin tüm bu unsurları kolayca edit edilebilmekte (Imovie, Fotor, Twisted Wave Audio Editor, Touch Blur, PS Express) lokasyon (yer/konum) bilgileri paylaşılabilen (Foursquare, Swarm), datalar okunabilmekte, canlı yayın bağlantısı gerçekleştirilebilmekte (Bambuser, UStream, Periscope) ve oluşturulan her türlü içerik kolayca depolanarak (Dropbox) sosyal medya aracılığıyla (Twitter, Facebook, Google+) çok sayıda kullanıcıya hızla iletilebilmektedir. Bu durum gazetecilerin kalabalık araç takımının yerini yalnızca akıllı telefonlara bırakmasına sebep olmaktadır. Aşağıda mobil gazetecilerin cihazlarına yüklemesi tavsiye edilen programların bir seçkisi sunulmuştur:

- Meporter: 2011 yılında yurttaş gazetecileri için kurulmuş olan uygulama, bugün için işlevini yitirmiş olsa da akademik çalışmalara da konu olmuştur [22].

- Scoopshot: Serbest çalışan foto muhabirlerini ve yurttaş gazetecileri medya organizasyonları ile buluşturan bir uygulamadır. Kayıt olurken, bulunduğunuz ülke ve kimlik bilgilerinizi bırakabileceğiniz uygulamada, çeşitli medya organizasyonlarının verdiği görevlere göre fotoğraf çekerek para kazanma seçeneği sunulmaktadır.

- TapeACall: Bir telefon görüşmesini kaydedip mp3 formatında download ederek paylaşmaya olanak sağlayan bir uygulamadır.
- Google Voice: Ev, cep ve iş telefonlarına aynı anda ulaşabilmeye olanak sağlamaktadır. Gerçek numaranızı yerine Google Voice numaranızı paylaşmanız bir avantaj olarak kabul edilmektedir. Böylece rahatsızlık veren aramaları kolaylıkla engelleyebilme şansınız bulunmaktadır. Türkçe için desteklememekle birlikte sesli mesajları yazıya dönüştürebilmesi de bir diğer avantajı olarak kabul edilmektedir.
- Call Recording For Skype: Skype üzerinden gerçekleştirilen görüntülü aramaları kaydetmeye olanak sağlayan bir mobil uygulamadır.

6. Haberi Mobil Telefondan Okumak

Mobil araçlarla sahipleri arasındaki ilişki gün geçtikçe bağımlılık ilişkisine dönüşürken [23]; haberler en popüler mobil içeriklerin başında gelmektedir. Pew'in ABD'de gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre akıllı telefon sahiplerinin yarısından fazlası haberlere telefonları aracılığıyla ulaşmaktadır [24]. Çünkü akıllı telefonlar habere ulaşmanın en kolay yollarından biridir.

Kullanıcılar mobil telefonlar üzerinden haberlere farklı yollarla ulaşabilmektedir. SMS ya da MMS uyarıları, sosyal medyadaki gazetecilerin ya da haber kuruluşlarının hesapları, haber kuruluşlarının kendi mobil uygulamaları mobilden ulaşılabilen haber içerikleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Habere mobil telefonundan erişim üzerine ilk dönem araştırmalarda, kullanıcıların isteksizliği göze çarpmaktadır [25]. Genellikle mobil erişim yalnızca hareket halindeyken, diğer medya araçlarına ulaşamayan durumlarda tercih edilmektedir [26]. Bu durumun başlıca nedeni mobilden İnternete erişim hizmetlerinin yüksek ücretlendirilmesidir.

Yakın dönem araştırmalarda ise, mobil medyanın gündelik yaşamda kullanımının arttığı ve haber okumak için de yoğun biçimde kullanıldığı sonucuna varan araştırmalara rastlanılmaktadır [28] [29].

Türkiye'de 2011 yılında gerçekleştirilen, mobil video haber servislerine yönelik bir araştırmanın sonuçlarına göre, mobil video servisler büyük oranda abonelik ücreti talep etmektedir. NTV haber ve spor paketi ise ücretsiz hale geldikten sonra 300 bin aboneye ulaşabilmiştir [27]. Video haber paketi Nisan 2014 tarihi itibarıyla kapanmış, yeni mobil haber servisi yeniden ücretli hale getirilmiştir.

İlerleyen yıllarda, mobil reklam gelirlerinin artmasıyla birlikte, gerek abonelik sisteminin gerekse mobilden İnternete erişim maliyetlerinin düşeceği ve mobilden haber okuma pratiklerinin daha fazla yaygınlık kazanacağı tahmin edilmektedir.

7. Sonuç

Mobil ortamlar, kişilerarası iletişimi aşarak hem haber üreten hem de habere erişim sağlayan medya-zengin platformlara dönüşmüştür. Sahip olduğu performans karşın ihmal edilen bu alan, gazetecinin iş yapış pratikleri başta olmak üzere gazetecik mesleğinin temel dinamiklerinde etkili olmaktadır.

Her geçen gün yenisi türeyen gazetecilerin kullanabileceği mobil uygulamalar, mobil gazeteciliğin sebep olduğu sorunu alanları ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Teknik sorunlar ortadan kaldırılrsa da, mobil telefonlardan kaynaklanan gizlilik ve mahremiyet gibi etik meseleler için çözüme ilişkin somut adımlar atılmamakta; meslek etiği düzleminde potansiyel ve dikkate değer yeni tehlikeler oluşmaktadır.

Mobilden habere erişim alışkanlığının reklam gelirlerinin artması ve erişim maliyetlerinin düşmesi ile birlikte, daha da yaygınlaşacağı

tahmin edilmektedir. Bu kapsamda alana ilişkin, mobil gazetecilik dersinin iletişim fakültelerinin ders programlarına eklenmesinin geleceğin gazeteciliği adına önemli bir adım olacağı değerlendirilmektedir.

Kaynaklar

[1] Castells, Manuel; Mireia Fernandez-Ardevol, Jack Linchuan Qiu ve Araba Sey, *Mobile Communication and Society*, The MIT Press, England, 2007.

[2] Katz, James E. ve Aakhus, Mark A. 'Introduction: Framing the Issues', içinde: Katz, James E. / Aakhus Mark A. (ed.): *Perpetual Contact, Mobile Communication, Private Talk, Public Performance*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002, pp. 1-14.

[3] World Telecommunication Development Report (2002): 'Reinventing Telecoms' & Trends in Telecommunication Reform 2002 'Effective Regulation',

(<http://www.itu.int/newsroom/wtdc2002/background.under.html>), Erişim Tarihi: 15.05.2015)

[4] Quinn, Stephen. *MOJO – Mobile Journalism in the Asian Region*, Konrad Adenauer Stiftung, Singapore, 2012, pp. 10-11.

[5]<http://www.statista.com/statistics/201182/forecast-of-smartphone-users-in-the-us/>

<http://www.statista.com/statistics/270821/smartphone-user-in-the-united-kingdom-uk/>

<http://www.statista.com/statistics/461801/number-of-smartphone-users-in-germany/>

<http://www.statista.com/statistics/467163/forecast-of-smartphone-users-in-india/> (Erişim Tarihi: 11.10.2015)

[6]<http://www.pewinternet.org/2015/04/01/us-smartphone-use-in-2015/>

(Erişim Tarihi: 11.10.2015)

[7] Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Pazar Verileri'nden derlenmiştir: <http://www.btk.gov.tr/Tr-TR/Sayfalar/Pazar-Verileri>, (Erişim Tarihi: 26.09.2015)

[8] Narin, F.B., 'İnternet Gazeteciliğinde Hişmetinsellik: Türkiye Örneği', Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2015, s.215.

[9] Quinn, Stephen. *MOJO – Mobile Journalism in the Asian Region*, Konrad Adenauer Stiftung, Singapore, 2012, s. 9.

[10] Mills, John; Paul Egglestone, Omer Rashid ve Heli Va'a'ta'ja". 'MoJo in action: The use of mobiles in conflict, community, and crossplatform journalism', *Continuum: Journal of Media &*

Cultural Studies, Vol. 26, No. 5, October 2012, ss. 669–683, s. 669.

[11] Quinn, Stephen. *MOJO – Mobile Journalism in the Asian Region*, Konrad Adenauer Stiftung, Singapore, 2012, s. 13- 14.

[12] Quinn, Stephen. *MOJO – Mobile Journalism in the Asian Region*, Konrad Adenauer Stiftung, Singapore, 2012, s. 15.

[13] Westlund, Oscar. "Mobile News: A Review and Model of Journalism in an Age of Mobile Media", *Digital Journalism*, Vol.1, No.1, 2013, s.6-26.

[14] Quinn, Stephen. 'Mobile Journalism and Journalism Education', *WJEF*, South Africa, 2010, s.9.

[15] Mabweazara, Hayes Mawindi., 'Between the Newsroom and the Pub: The Mobile Phone in the Dynamics of Everyday Mainstream Practice in Zimbabwe', *Journalism*, 12 (6), 2011, s. 692-707.

[16] Quinn, Stephen. *MOJO – Mobile Journalism in the Asian Region*, Konrad Adenauer Stiftung, Singapore, 2012, s. 12 ve 23.

[17] Bivens, Rena Kim. 'The Internet, Mobile Phones and Blogging', *Journalism Practice*, Vol. 2, No: 1, 2008, ss.123-125.

[18] Chadwick, Nicole. 'Revolutionizing the Newsroom: How Online and Mobile Technologies Have Changed Broadcast Journalism', *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communication*, vo.5, No. 1, Spring 2014, ss. 20-21.

[19] Kroker, Arthur. 'Virtual Capitalism', *Techno Science and Cyber Culture*, Stanley Aronowitz (haz.), Londra: Routledge, 1996, s.171.

[20] Quinn, Stephen. *MOJO – Mobile Journalism in the Asian Region*, Konrad Adenauer Stiftung, Singapore, 2012, s. 24.

- [21] Bivens, Rena Kim. 'The Internet, Mobile Phones and Blogging', *Journalism Practice*, Vol. 2, No: 1, 2008, ss.123.
- [22] Mills, John; Paul Egglestone, Omer Rashid ve Heli Va`a`ta`ja`. 'MoJo in action: The use of mobiles in conflict, community, and crossplatform journalism', *Continuum: Journal of Media & Cultural Studies*, Vol. 26, No. 5, October 2012, ss. 669–683.
- [23] Castells, Manuel; Mireia Fernandez-Ardevol, Jack Linchuan Qiu ve Araba Sey. *Mobile Communication and Society*, The MIT Press, England, 2007, s.23.
- [24] Pew, "12 trends shaping digital news", 16.10.2013, Erişim Tarihi: 14.10.2015,
<http://www.pewresearch.org/fact-tank/2013/10/16/12-trends-shaping-digital-news/>
- [25] Westlund, Oscar. 'The Adoption of Mobile Media by Young Adults in Sweden.' In *Mobile Media 2007*, edited by Gerard Goggin and Larissa Hjorth. Sydney: The University of Sydney, 2007.
- [26] Dimmick, John, John Christian Feaster, and Gregory J. Hoplamazian. 'News in the Interstices: The Niches of Mobile Media in Space and Time', *New Media and Society*, 13 (1), 2011, s. 23–39.
- [27] Ünal, Recep. *Mobil Video Haber Servisleri*, Anahtar Kitaplar, İstanbul, 2012.
- [28] Radwanick, Sarah, and Andrew Lipsman. "U.S. Digital Future in Focus". ComScore, February, 2012.
- [29] Mitchell, Amy, and Tom Rosenstiel. *The State of the News Media 2012*, Washington, DC: Pew Research Center, 2012.